

I. SYSTEM PLIKÓW.....	2
MORE	2
PG	2
HEAD / TAIL.....	2
CAT	2
PRZEKIEROWANIE STANDARDOWEGO WEJŚCIA / WYJŚCIA.....	2
SORT	3
OPERACJE NA KATALOGACH: MKDIR ; RMDIR ; CD	3
LS	3
PRAWA DOSTĘPU	3
OPERACJE NA PLIKACH.....	3
TWORZENIE DOWIĄZAŃ.....	3
POTOK.....	4
II. NARZĘDZIA PRZESZUKUJĄCE SYSTEM PLIKÓW	5
GREP.....	5
FIND.....	5
COMM	6
TR.....	6
WC	6
DATE	6
TEE.....	6
UNIQ.....	6
AWK	6
CUT	6
ECHO	7
III. SKRYPTY.....	8
DEFINIOWANIE ZMIENNYCH	8
STRUKTURY STERUJĄCE	8
FOR.....	8
IF.....	9
CASE.....	9
WHILE I UNTIL.....	10
BREAK.....	10
CONTINUE.....	10
EXPR.....	10
READ	10
IV. PROCESY.....	11
PS	11
KILL.....	11
SLEEP	11
AT.....	11
NICE.....	11
PROCESY DRUGOPLANOWE.....	11
GRUPOWANIE PROCESÓW	11
V. KOMUNIKACJA MIĘDZY UŻYTKOWNIKAMI.....	13
WRITE	13
WALL	13
TALK	13
BŁOKOWANIE TERMINALA	13
MAIL.....	13

I. SYSTEM PLIKÓW

MORE - służy do wyprowadzania zawartości pliku na ekran. Program wyświetla zawartość pliku aż do zapelnienia ekranu, następnie czeka na naciśnięcie klawisza

- [Enter]- wyświetla kolejną linię tekstu
- [spacja]-wyświetla kolejny ekran
- [b]-wyświetla poprzedni ekran
- [=]-podaje numer linii znajdującej się u szczytu ekranu
- [/]-szukanie miejsca wystąpienia zadanego tekstu
- [v]- uruchomienie edytora vi i automatyczne wczytanie tekstu, po zakończeniu pracy następuje powrót do programu more.
- [h]-help
- [q]-quit
- [-f]-długie wiersz wyświetlanego tekstu nie są przełamywane, na ekranie pojawia się tylko ich fragment
- [- liczba]-wyświetlanie po n linii na ekranie
- [+liczba]-wyświetlanie od n-tej linii

PG - prosty edytor do przeglądania plików tekstowych. Pozwala wyświetlać tekst strona po stronie

- [Enter]- wyświetla kolejną stronę
- n[Enter]-n-ta strona
- +n[Enter]-przeskok o n stron do przodu
- -n[Enter]-przeskok o n stron do tyłu

HEAD / TAIL - pozwalają wyświetlać początek/koniec pliku. Domyślnie wyświetlają 10 pierwszych/ostatnich linii. Można zmienić wartość domyślną na wartość n (opcja -n)

CAT - służy do konkatenacji plików, może być wykorzystane do wyświetlenia plików na ekranie terminala)

- -n przy wyświetlaniu numeruje wiersze
- -b puste wiersze wyłączone z numeracji
- ctrl s wstrzymywanie wyświetlania
- ctrl q wznowienie wyświetlania

Przykł. cat plik1 ; cat plik1 plik2 ; cat plik[12]

Przekierowanie standardowego wejścia / wyjścia

Każdy proces domyślnie korzysta ze standardowego wejścia/wyjścia tj. klawiatury terminala i ekranu terminala. Można przedadresować standardowe wejście i wyjście kierując wynik wykonanego polecenia do podanego pliku

Wykorzystuje się symbole:

< **plik** - przedadresowanie standardowego wejścia, tj. pobranie danych wejściowych z pliku

> **plik** - przedadresowanie standardowego wyjścia, tj. utworzenie pliku i zapisanie w nim tego, co proces wypisałby na standardowym wyjściu

>> **plik** - przedadresowanie standardowego wyjścia z dopisaniem informacji do pliku

Przykł. cat plik1 plik2 >plik3

SORT - program sortujący tekst, umożliwia porządkowanie linii wg dowolnej kolumny (kolejna kolumna = kolejne wyrazy) w kolejności alfabetycznej lub liczbowej, rosnąco lub malejąco

- +2 pominięcie podczas sortowania 2 pierwszych kolumn w każdej linii
- -3 ograniczenie sortowania do 3 kolumny (np. sort +2 -4 plik – posortuje wg 3 i 4)
- +3.1 pominięcie 3 kolumn i 1 znaku kolumny następniej
- -3.3 pominięcie wszystkiego co się znajduje za 3 kolumnami i 3 znakami
- -n sortowanie numeryczne
- -d sortowanie słownikowe
- -f duże i małe litery traktowane są identycznie
- -r odwrócenie porządku sortowania – sortowanie w kolejności malejącej
- -b pominięcie pustych znaków
- -u usunięcie duplikatów klucza sortowania
- -o zapisanie wyniku sortowania w pliku o podanej nazwie.

Operacje na katalogach: mkdir ; rmdir ; cd

LS - wyświetlanie zawartości katalogu, podkatalogu

Wzorce uogólniające:

W konkretnych sytuacjach możemy mieć do czynienia z większą liczbą plików o wspólnych cechach. Stąd shell umożliwia mechanizm generacji listy nazw plików, które odpowiadają podanemu wzorcowi.

- ? odpowiada dowolnemu znakowi
- * odpowiada dowolnemu ciągowi znaków
- [...] odpowiada jednemu ze znaków wymienionych w nawiasach
- [...-- ...] odpowiada dowolnemu ze znaków z podanego zakresu
- [!...] odpowiada każdemu znakowi za wyjątkiem znaków wymienionych w nawiasach
- [...]* odpowiada jednemu ze znaków znajdujących się w nawiasach i napisom rozpoczynającym się od tych znaków
- [!...]* odpowiada dowolnemu znakowi za wyjątkiem znajdujących się w nawiasach i wszystkim napisom nie rozpoczynającym się od tych znaków

Pełna informacja o plikach w katalogu bieżącym:

-l -a -t (sort wg czasu ostatniej modyfikacji)

-u (sort wg czasu ostatniego dostępu)

Prawa dostępu

	PLIK	KATALOG
r (4)	do odczytu, umożliwia kopiowanie	do przeglądania
w (2)	do zapisu, zmiana zawartości lub usunięcie zawartości	do tworzenia i usuwania plików
x (1)	do uruchomienia	prawo dostępu do plików

Przykł. `chmod (u,g,o,a) +- = (x w r) plik`
`chmod 777plik`

Operacje na plikach

- **-i cp pl_wejściowy pl_wyjściowy** - pliki_ww katalog (musi istniec)
- **mv pl_wejściowy pl_wyjściowy** – zmiana nazwy w obrębie katalogu, przeniesienie do innego i zniszczenie pierwotnego
- **rm pl_wejściowy**
- **cmp file**

Tworzenie dowiązań

- „twarde” **ln nazwa_pliku nazwa_dolaczenia**

W wyniku dowiązania tworzony zostaje nowy plik, który ma własną nazwę, ale jego atrybuty i położenie na dysku jest identyczne z oryginałem. Nie dotyczy katalogów i i plików z innego systemu plików

- „miękkie” **ln -s**

Zamiast tworzyć nowy plik system zaznacza, że wszystkie odwołania do tak utworzone dowiązania mają być faktycznie skierowane do oryginalnego pliku. Symbolicznie można dowiązać katalog

Potok

Przeadresowanie wejścia / wyjścia można użyć do tworzenia potoków, wtedy każdy proces czyta dane z wejścia, które zostało przeadresowane na wyjście procesu poprzedniego.

Przykł.ls -la | more

II. NARZĘDZIA PRZESZUKUJĄCE SYSTEM PLIKÓW

GREP wzorzec_tekstu nazwy_plików

przełata pojedynczy katalog w poszukiwaniu plików zawierających podany ciąg znaków, np.

*Grep „to jest” pl** - przeszukuje wszystkie pliki w bieżącym katalogu których nazwy pasują do wzorca *pl** i z ich zawartości wypisze na ekran te linie, które zawierają tekst „to jest”.

Wzorzec podawany na podstawie wyrażenia regularnego – może być ujęte w „” lub ‘’ – w większości przypadków nie ma różnicy. W wyrażeniach regularnych nast. Znaki mają znaczenie specjalne:

. = dowolny 1 znak
^ = początek linii tekstu
\$ = koniec linii tekstu
[abc]
[a-z]
[^aA]
[^a-z]

Jeśli szukamy znaku specjalnego trzeba zarządzić, by ten znak był potraktowany dosłownie - \ np. \\$
(*?{ }_!;&|^<>\$@#(){}=)

- -i ignorowanie pisowni małych i wielkich liter
- -n poprzedzenie każdego wyprowadzonego wiersza jego numerem w pliku.
- -l wyprowadzenie tylko nazw plików, zawierających wiersze z napisem określonym jako wzorzec
- -v wyprowadzenie tylko tych wierszy pliku, które nie zawierają szukanego tekstu

FIND kat_początkowy spec_plików [akcja]

Przeszukuje drzewo podkatalogów w poszukiwaniu plików spełniających zadane kryteria.

Specyfikacja pliku może obejmować opcje:

- -name „wzorzec” nazwa pliku musi odpowiadać wzorcowi
- -user ident. szukane są tylko pliki, których właścicielem jest użytkownik o danym identyfikatorze
- -grup grupa tylko pliki odpowiadające danej grupie właściciela
- -atime czas tylko pliki których ostatni dostęp nastąpił w ciągu podanego czasu (w dniach)
- -mtime czas tylko pliki modyfikowane w ciągu danego czasu (w dniach)
- -type c = {f,d,l} zwraca wartość true, gdy aktualnie dostępny plik jest plikiem typu c (f- zwykły plik; d – katalog; l – dowiązanie symboliczne)
- -links n zwraca wartość true jeśli aktualnie dostępny plik ma liczbę dowiązanych nazw określoną przez n.
- - (wyrażenie) zwraca wartość true, jeśli wartością wyrażenia jest również true. Nawiasy powinny być cytowane, bo mają specjalne znaczenie. Wyrażenia mogą być łączone wyrażeniami logicznymi:
 - wyrażenie spacja wyrażenie – koniunkcja logiczna
 - wyrażenie –o wyrażenie – alternatywa logiczna
 - !wyrażenie – negacja logiczna

Jeżeli w wyrażeniu występuje parametr n, określający liczbę całkowitą,

n – wartość = n (np. n dni temu, 0 –dzisiaj)

+n – wartość > n (ponad n dni temu)

-n – wartość <n (mniej niż n dni temu)

W poleceniach operuje się symbolem {}, w miejsce którego wstawiana jest pełna nazwa znalezionej pliku.

Nawiasy - odstępy

Akcja:

-print wyprowadza pełne nazwy znalezionych plików

-exec polec \ np. exec rm () \;

-ok. polec podobny efekt jak exec, pyta o potwierdzenie

COMM [-123] plik1 plik2

Program porównuje dwa pliki, które powinny być uprzednio posortowane za pomocą sort i szuka różnic między nimi. Wiersze są wypisywane w 3 kolumnach

Te strony, które znajdują się tylko w pierwszym pliku

Te, które znajdują się w drugim pliku

Znajdujące się w obu plikach

Można zrezygnować z wypisania jednej lub dwóch kolumn przez wprowadzenie odpowiedniej opcji -123

TR [opcje] [napis1 [napis2]]

Polecenie wykonuje zamianę lub kasowanie wskazanych znaków. Znaki wymienione w argumencie napis1 są zamieniane na znaki wskazane na tych samych pozycjach w argumencie napis2. Można tym poleceniem zamieniać wielkie litery na małe, konwertować polskie litery z jednego standardu na inny.

-d usunięcie ze strumienia wejściowego wszystkich znaków podanych w pierwszym napisie

Plik wejściowy podajemy poprzedzając go znakiem <, inaczej program czeka na podanie danych wejściowych z klawiatury. Nazwa pliku wyjściowego musi być różna od nazwy pliku wej., inaczej plik wynikowy jest zerowany.

WC [-lwc] plik

Zliczanie wierszy, słów, znaków, gdy pominięto opcje zliczane są wszystkie wymienione elementy

DATE

wyprowadza bieżącą datę i czas systemowy

DATE [-u] + format – wyświetlanie daty w formacie standardowym lub zgodnie z podanym formatem.

Domyślnie jest to format mmddhhmmyy(miesiąc|dzień|godzina|minuty|2 ost. Cyfry roku) – by ustawić datę wymagane są prawa root-a.

TEE [-a] plik

Rozwidlenie standardowego wyjścia – przesyła zawartość strumienia wejściowego do strumienia wyjściowego i tworzy jego kopię w pliku o podanej nazwie. Polecenie przydatne gdy użytkownik chce np. jednocześnie oglądać wyniki poleceń na ekranie i zachować je w pliku

- -a – dopisanie na końcu podanego pliku bez niszczenia jego zawartości

UNIQ – przetwarza pojedynczy plik, porównując pary kolejnych wierszy, znajdując duplikaty i usuwając je

AWK [‘prosty program awk’] [-f plik programu awk][plik danych]

Polecenie awk uruchamia interpreter języka awk, przeznaczony do przeszukiwania i manipulowania danymi tekstowymi. Umożliwia wyszukiwania w wierszu wierszy spełniających jakiś warunek, dodawanie liczb z kilku kolumn, itp.

CUT - c lista [plik1 plik2 ...]

CUT -f lista [-d znak] [-s] [plik1plik2 ...]

Wycinanie fragmentów wierszy pliku. Zwykle jest to wycinanie odpowiednich kolumn z informacji wyprowadzonych na standardowe wejście.

Lista – określa przedział wartości całkowitych np. 1,2,3; 1-3,

- -clista – określenie pozycji znakowych wycinanych fragmentów wierszy pliku np. c1-72 – pierwsze 72 znaki każdego pliku
- -flista – określenie listy numerów wycinanych pól np. -f1,7 – kopiowanie 1 i 7 pola każdego wiersza.

Domyślny separator – znak tabulacji. Wiersze nie zawierające separatora są kopiowane w całości

- -dznak – określenie znaku będącego separatorem pól
- -s –pomijanie wszystkich wierszy nie zawierających separatora przy wystąpieniu opcji -f

Przykł.

Wyprowadzić nazwy użytkowników uprawnionych do korzystania z systemu (cut -f1 -d: /etc/passwd)

ECHO

Powłoka może zrozumieć znaki uogólniające w sposób nieprzewidziany, stąd polecenie echo pozwala sprawdzić efekt danego wiersza z poleceniem. Wypisuje na terminalu arg. podane w po nazwie polecenia, w rozwiniętej postaci, np. echo pl* to plik1,plik2,...


```
for i in `ls`
do
chmod a+x $1
done
```

IF

```
if lista_polecen_1 lub przy wielokrotnym zagnieżdżeniu:
then lista_polecen_2
else lista_polecen_3
fi
```

```
if ...
then ...
elif ...
then ...
elif ...
else
fi
```

Konstrukcja *if* jest przydatna w połączeniu z poleceniem *test* sprawdzającym czy zaistniał dany warunek. Jeśli warunek jest spełniony, polecenie zwraca wartość true, w przeciwnym przypadku false. Test – jego argumenty i zwracane wartości:

```
test -f plik      0, jeżeli plik istnieje
test -r plik      0, jeżeli plik można czytać
test -w plik      0, jeśli w pliku można pisać
test -d plik      0, jeżeli plik jest katalogiem
test s1 = s2      0, jeżeli napisy s1 i s2 są zgodne.
```

Do porównania liczb można używać operatorów oznaczonych skrótami

```
Gt >   Ge >=  Eq =   Ne !=   Lt <   Le <=
```

W przypadku wyrażeń logicznych można używać spójników logicznych: **!**, **-a**, **-o**

Np. polecenie *test -f plik -a -r plik* – sprawdza, czy plik jest plikiem zwykłym i czy użytkownik posiada prawo do czytania go.

Przykł.

```
if test -w $1 -a -f $1
then cp $1 $1.bak
fi
```

Jeżeli warunek w poleceniu test będzie w [], to słowo test można pominąć i instrukcje test zapisać:

```
if [ $# = 0 ] then ...
```

Przykł.

```
if [ $1 = $2 ] then rm $2
```

Polecenie *if polecenie1 then polecenie2 fi* można zapisać skrótowo:

polecenie1&& polecenie2 – jeśli polecenie1 jest prawdziwe to należy wykonać polecenie2

polecenie1 || polecenie2 - jeśli polecenie1 nie zostało wykonane pomyślnie, to należy wykonać polecenie2

CASE

Case słowo in

Szablon [[szablon] ...) lista_poleceń;; / |oznacza alternatywę

...

esac

Nie jest wykonywany test tego, czy tylko jeden wzorzec odpowiada sprawdzanemu słowu. Pierwsza zgodność określa listę wykonywanych poleceń:

Case \$# in / tu wykonywane będą tylko polecenia występujące po pierwszym a

a) ...

a) .

esac.

Przykł.

Case \$# in

1) **cat >> \$;;**

2) **cat >> \$2 <\$1 ;;**

*) **echo „Błąd”**

esac

WHILE I UNTIL

While lista_poleceń_1

Do

Lista_poleceń_2

Done

While test \$1 /wykonuj cyklicznie jeśli wartość parametru \$1 nie jest pustym znakiem

Do / shift – polecenie wewnętrzne shella, przemianowuje parametry pozycyjne w drodze \

Shift / przesuwania ich w lewo – pierwszy parametr jest usuwany, a \$2, \$3 stają się \$1, \$2

Done

Until lista_poleceń_1 / pętla jest wykonywana tak długo, jak długo jak kod polecenia ostatniego polecenia z

Do /listy_poleceń1 jest nieprawdziwy

Lista_poleceń_2

done

BREAK – Użyte wewnątrz pętli przerywa jej wykonanie i przekazuje sterowanie do pierwszego polecenia występującego po pętli

CONTINUE – wymusza przejście do kolejnej iteracji pętli

EXPR arg operator arg

Obliczanie wartości wyrażeń

operator: +, -, *, /, =, <, itd. &, |

Przykł. max = 0 , max = expr \$max + \$liczba

READ [nazwa(Y)]

Ze standardowego wejścia czytany jest jeden wiersz a następnie zmiennym nazwa przypisuje kolejno wartości odczytanych słów, tworząc ten wiersz. Jeżeli wiersz zawiera więcej słów niż liczba wyspecyfikowanych zmiennych to ostatnia z nich będzie zawierać resztę wiersza

IV. PROCESY

PS

Lista procesów aktualnej powłoki

-f pełna informacja o procesach aktualnej powłoki

-e pełna informacja o wszystkich procesach

KILL PID

Usunięcie procesu o numerze identyfikacyjnym przez właściciela

kill -9 PID - bezwarunkowe przerwanie procesu o identyf. PID

SLEEP (sek)

Zawieszenie wykonywania procesu na liczbę sek sekund

AT czas [data] [przesunięcie]

Wykonanie poleceń w późniejszym czasie

czas – am; pm; noon; midnight; now

data – today; tomorrow, ...

przesunięcie – przesunięcie czasu wykonywania polecenia +n jednostek

jednostka : minutes, hours, days, weeks, months, years

Przykł: at 08.15 am Jan 24

at now + 1 day

at 5 pm Friday next week

NICE

Wykonanie polecenia z innym priorytetem – zwykle obniżonym

Domyślna wartość priorytetu dla procesu = 20.

Im większa liczba tym mniejszy priorytet, możliwe wartości 1 -40

Wykonanie polecenia bez parametru = nice -30

Przykł: nice - 10 cc main.c

Procesy drugoplanowe

Procesy uruchamiane z klawiatury terminala są nazywane pierwszoplanowymi. Powłoka czeka na ich zakończenie i dopiero wtedy przechodzi do przyjmowania kolejnych poleceń

Uruchomienie procesu w tle (znak & po ostatnim parametrze)– powłoka tworzy nowy proces potomny będący powłoką i jej nakazuje wykonanie polecenia, a sama powraca do stanu gotowości.

CTRL +Z = zatrzymanie aktualnie uruchomionego procesu

Grupowanie procesów

(...) – samodzielny proces, duplikacja powłoki

{ ...; } – wykonanie procesu przez aktualną powłokę

Przykł

a)

pwd : /usr/student/inf222

(cd /bin ; ls -la mkdir)

pwd: /usr/student/inf222

b)

pwd : /usr/student/inf222

{ cd /bin ; ls -la mkdir ; }

pwd: /bin

V. KOMUNIKACJA MIĘDZY UŻYTKOWNIKAMI

Jednostronne wysyłanie komunikatów:

WRITE nazwa

- wysłanie komunikatu do innego użytkownika pracującego w systemie
- **ctrl +D** – informacja o zakończeniu pisania treści, **dopiero wtedy** komunikat zostaje **przesłany**

WALL

- podobnie jak write, ale bez podania adresata
- komunikat wysyłany **do wszystkich** pracujących w systemie, którzy **nie mają zablokowanych** terminali.
- komunikat trafia też do nadawcy

Komunikacja dwustronna

TALK nazwa

Przesyłanie informacji w obu kierunkach między użytkami pracującymi w systemie

- rozmowa, gdy drugi użytkownik odpowie (talk nazwa_nadawcy)
- przerwanie rozmowy – ctrl+C

Blokowanie terminala

blokowanie = **mesg n**,

odblokowanie = **mesg y** (* przy numerze terminala dla polecenia finger)

MAIL

- dostarczenie wiadomości niezależnie czy adresat jest zalogowany w systemie
- posiadanie nowych listów w skrzynce – informacja przy logowaniu
- treść listu – wpisana z klawiatury lub z pliku, np.
mail -s Temat darek@cs.put.poznan.pl < plik
- mail – bez parametrów = wyświetlenie zawartości skrzynki
 - s subject
 - h all headers
 - f forward
 - v edit with vi